

Oglejte si še!

Životarjenje mesta pod mestom

Tekoče stopnice pri bežigrajski tržnici in Petrolu mirujejo že skoraj dve desetletji

Objavljeno

22. oktober 2018 00.00

Posodobljeno

22. oktober 2018 10.45

Odpri galerijo

Še najbolj živahno je okrog tržnice. Fotografije Matej Družnik

[Aleš Stergar](#)

Ljubljana – V bežigrajskem podzemlju se ne skriva zeleni ljubljanski zmaj, temveč troglava umazana in smrdeča jara kača, s katero so vse od začetka sredi sedemdesetih let dvajsetega stoletja bolj ali manj same težave. Če se je nekdanja veleblagovnica Astra nekako prelevila bolj ali manj v telovadnico, živijo lokali v Plavi laguni večinoma iz rok v usta, Bežigrajski dvor pa je razen redkih izjem eno samo mesto duhov pod zemljo. In dveh vinotočev.

V Astri smo sedanji šestdesetletniki ob zaključevanju šolanja na bližnji gimnaziji že podpirali šank, menda je celo dišalo po kuhani hrani, Plava laguna pa je ravno takrat zrasla. Na vogalu nad atrijem na križišču Linhartove in Titove, kot se je v skladu s časom imenovala sedanja (in prejšnja) Dunajska cesta, ki je bila vmes še Tyrševa, pa smo "pridobili" še slaščičarno. Kakorkoli. Listanje po orumenelih izrezkih iz časopisov pokaže, da so že leta 1985 z nadstreška podhoda Plave lagune, ki je ime seveda dobila po zunanem izgledu stanovanjskega bloka, ali pa je bilo obratno, saj je vseeno, odpadale marmorne plošče in ogrožale mimoidoče.

Pešci niso zbežali pred avtomobili

Ob nastanku bežigrskega podzemlja se je očitno zdelo, da tako sledimo razvoju svetovnih velemest in da se bodo pešci pločevini na štirih kolesih pač umaknili v klet. Ampak. Če človek prav pomisli, so podzemna mesta verjetno začela nastajati okrog pod zemljo speljanih tirov, okrog železniških postaj in njihovih povezav do postaj podzemne železnice. Tako je v na primer bližnjem Münchnu, tako je na primer pod nekoliko bolj oddaljenim kanadskim Montrealom, kjer se podzemno mesto v resnici razteza med več postajami nadzemne in podzemne železnice. Ampak - Ljubljana podzemne železnice nima in je ne bo imela, če pa bo kdaj dobila spodobno železniško postajo, ta tako daleč proti severu verjetno ne bo segla, da bi dosegla Linhartov podhod. In tudi - na minus 25 tako kot v Kanadi, ko hoja po ulici ni prav prijeten opravke, se na sončni strani Alp verjetno ne bo prav pogosto ohladilo.

Na sprehod po bežigrskem podzemlju se odpravimo na križišču Dunajske in Linhartove. V podhodu pod Linhartovo so lokali še kar naseljeni, tekoče stopnice in dvigalo tu in onstran Dunajske delajo, brezplačno stranišče je zgledno. Lokali in Mercator so tudi v odprtem atriju, kjer je pred devetimi leti povzročalo težave 20 metrov visoko drevo, ki je s svojimi koreninami povzročalo škodo na komunalnih vodih in tako dvignilo asfalt, da so se pešci na več mestih nenehno spotikali, kljub temu pa so takrat posamezni stanovalci zamenjali drevesa neuspešno nasprotovali. In da, v atriju že dolgo ni več italijanske restavracije.

Bežigrska tržnica

Eno redkih, ki se širi, je invalidsko podjetje Birografika Bori, za katerimi se proti severu začenja pravo bežigrsko podzemlje z dvema paroma nedelujočih tekočih stopnic. Med delujočimi lokali sta tekstilna prodajalna Ona On in trgovina DM ter tržnica, katere obisk med tednom ni prav obetaven. Večina lokalov je zaprtih, stojnice so slabo zasedene. Drugače je (verjetno) ob sobotah. Kakorkoli. Mestno javno podjetje Ljubljanska parkirišča in tržnice (LPT) ima v Plavi laguni oziroma na tržnici sklenjene najemne pogodbe, oziroma pogodbe o rezervaciji, za 22 lokalov, oddanih je 17, od šestih vitrin ni oddana nobena, od 19 prodajnih klopi je 15 oddanih, od 19 skladiščnih prostorov je oddanih 17, oddanih je tudi vseh pet hladilnic.

Poleg Petrola je v tem delu na površini ob vseh bankah in pošti še stavba, v kateri domuje ministrstvo za okolje in prostor, pisarne ima tudi (državna) uprava za javna plačila.

»Dolg siv tunel deluje nelagodno«

Pred nadaljevanjem poti se kaže zapoditi v arhive. »Dolg siv tunel, ki povezuje podhoda Plava laguna in Bežigrski dvor, deluje nelagodno. Kdor ne ve, po kaj gre na drugo stran, vanj niti ne vstopi,« je bilo zapisano pred ducatom let. Še dve leti prej pa: »Podhoda Bežigrski dvor in Plava laguna s tržnico, množico trgovin ter gostinskih in drugih lokalov sta od letos sicer povezana z novozgrajenim podaljškom, vendar še vedno ne delujeta kot enovit prostor. Nova povezava, v katero je MOL vložila 341,7 milijona tolarjev in ki bi morala biti po napovedih mestnih uradnikov urejena v začetku letošnjega leta, je še vedno temen, nasmeten in zapuščen hodnik.«

In tako je onstran zataknjenih avtomatskih vrat, ki jih lastniki Plave lagune nočejo več vzdrževati, zato opozarja napis, da jih je treba zapirati, še danes. No, ne čisto zapuščeno. Tam sta vendar kar dve vinski kleti z ustrezno klientelo. Prevladujejo pa nikoli naseljeni poslovni prostori in lokali, življenje je bolj ali manj samo v kleti poslovne stavbe. Podzemlje, od koder je že davno pobegnil tudi McDonald's, pa se slepo konča z delujočim dvigalom in nedelujočimi tekočimi stopnicami.

V nadzemnem delu Bežigrajskega dvora, ki je zrastel - pa ne do konca - na območju nekdanje artilerijske vojašnice, ki je mejni ulici dala ime Topniška, so poleg stanovanjskih stavb še poslovne stolpnice. In v njih kmetijsko ministrstvo z inšpektorati, skladom kmetijskih zemljišč, pa inšpekcijske službe ministrstva za okolje in prostor, pisarne varuha konkurence, ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo ter protikorupcijska komisija. Ter seveda banke in zavarovalnice.

»Stopniščna afera«

Listanje po orumenelih izrezkih iz časopisov pokaže, da so že leta 1985, niti deset let po gradnji, z nadstreška podhoda Plave lagune odpadale marmorne plošče in ogrožale mimoidoče. Ob »stopniščni aferi« so mestni urbanisti pred tridesetimi leti (!) sporočili: »Okrog javnih površin v Ljubljani, podhodov, ploščadi, stopnic, marsikaj ni razčiščeno in niti finančno ni dorečeno. Gre za funkcionalno zemljišče ali ne? Naj ga upravljajo in zanj namenjajo sredstva hiše ali naj bodo v rokah komunale? To so sistemska vprašanja, ki se jih bomo morali lotiti.« Nanje niti trideset let kasneje ni pravega odgovora.

V nebo vpijoč zunanji izraz stanja so tekoče stopnice. V časniku izpred petnajstih let je zapisano, da že štiri leta ne delujejo. Torej bomo prihodnje leto praznovali dvajsetletnico nedelovanja; njihova vrednost je danes verjetno samo še muzejska ali pa surovinska. Izvirni greh pa je, kajpada, v lastništvu. Mestno javno podjetje LPT bi se obnove oziroma zamenjave že lotilo, a kaj, ko niso urejena lastniška razmerja. Podobno je z zgornjo ploščadjo, ki bi jo Petrol že pred leti saniral, vendar to brez soglasja vseh lastnikov funkcionalnega zemljišča ni mogoče.

Petrol

Nad "podzemljem" je Petrolova poslovna stavba, od koder so sporočili, da družba "ni lastnik podhodov pod poslovno stavbo in tudi ni odgovoren za delovanje ali nedelovanje tekočih samodejnih stopnic, ki vodijo v podhod." Sicer pa dobro poznajo težave, "ki nastajajo zaradi poškodovane ploščadi pred poslovno stavbo, saj si že vrsto let prizadevajo sanirati nastalo situacijo. Žal, reševanje ni tako preprosto, saj (Petrol) ni edini lastnik ploščadi okoli poslovne stavbe. To zemljišče je namreč funkcionalno zemljišče vseh okoliških lastnikov in tudi stanovalcev blokov v naselju Plava laguna. Za kakršno koli sanacijo pa je potrebno pridobiti soglasja vseh lastnikov zemljišča, kar je v tem primeru izredno težko. Težko jih je že identificirati, saj evidenca lastništev, žal, ni dovolj natančna in ažurna. Kljub temu se je Petrol že pred časom odločil, da bi na lastne stroške obnovil del ploščadi, v ta namen je že pred letom dni na lastne stroške izdelal potrebno projektno dokumentacijo sanacije. Vendar te, brez soglasja vseh lastnikov funkcionalnega zemljišča, ne sme izpeljati, soglasja tako številnih lastnikov pa je izredno težko pridobiti." Vse lepo in prav. Ampak zgornje sporočilo je staro devet let.

Kaj pa danes? "Še zdaj vse velja, lotevamo se samo nujnih sanacijskih del, da ne zamaka. Soglasij vseh lastnikov upravnik (Upradom) nikoli ni uspel pridobiti." Drugo vprašanje pa je, koliko se Petrolu splača obnavljati celotno stavbo, ki je danes menda slabo funkcionalna, poleg tega pa ima slovenska naftna družba onstran Bežigrajskega dvora in nasproti Plečnikovega stadiona, za bencinskim servisom, v prostorskih planih že predvideno zemljišče za novogradnjo.

Operativni upravnik celotne Plave lagune Jure Klemenc pravi, da se lahko dela, dokler je konsenz, in da je glavni problem prej ali slej starost, saj bi bila adaptacija javnih površin vsekakor potrebna.

Darja Valenčič

1. september 2017

Zakaj so tekoče stopnice pri Plavi laguni že 20 let pokvarjene

Ljubljanska mestna občina je pred leti prenovila le dva para tekočih stopnic v podhodu pri Plavi laguni, medtem ko preostali trije pari stojijo že približno 20 let. Bežigrajčani se bodo lahko ponovno peljali po njih šele, ko se bo razrešil njihov pravni status.

Fotografije 1/2

PREVIOUS

Zelo si želijo, da bi čim prej znova stekle tudi tekoče stopnice pri tržnici, za katere se nihče več ne spomni, kdaj so nazadnje delovale. (Foto: Matjaž Rušt)

Zelo si želijo, da bi čim prej znova stekle tudi tekoče stopnice pri tržnici, za katere se nihče več ne spomni, kdaj so nazadnje delovale. (Foto: Matjaž Rušt)

PLAVA LAGUNA

Darja Valenčič

1. september 2017 1. september 2017 18:53

Čeprav že nekaj let deluje, kot da se je v njem ustavil čas, Bežigrajčani še vedno vsak dan zahajajo v Linhartov podhod. Nekateri so od njega celo življenjsko odvisni. Stanovalci iz kompleksa Plava laguna in drugi, ki živijo med Linhartovo in Dunajsko cesto, imajo v pohodu namreč najbližjo trgovino z živili, pod zemljo so tudi njim najbližja tržnica, drogerija, čevljar in še kaj. A že več let težko dostopajo do nivoja pod zemljo.

»Čez cesto, pri Plavem baru, so tekoče stopnice in dvigalo. Enako je na drugi strani Dunajske pri Astri, pri Plavi laguni pa nimamo nič. Tekoče stopnice v atriju pri Mercatorju ne delajo in ostanejo nam samo te kamnite stopnice. Nikoli ne morem nakupiti prav veliko, vsak dan grem le po osnovne stvari,« je potarnala ena od gospa, ki so se dopoldne odpravile po nakupih in jutranji odmerek gibanja.

Nekatere bi se z veseljem sprehodile malo dlje do križišča, prečkale cesto in se spustile v podhod z dvigalom, a to ne pride v poštev, saj križišče nima zarisanih prehodov za pešce. S svojimi starejšimi nogami pa tudi zelo težko goljufajo, ker zelena luč, ki je sicer namenjena kolesarjem, ne sveti prav dolgo.

Prav mučno je opazovati, kako se ostareli prebivalci in prebivalke Bežigrada prebijajo po stopnicah tudi na drugi strani podhoda, pri bežigrajski tržnici. »Sploh se ne spomnim več, kdaj so nazadnje delale. Že dolgo ne. Zdaj stojijo in težko grem po njih, saj so stopnice zelo visoke in je treba visoko dvigniti noge,« je na hitro pripomnil starejši gospod, ki redno zahaja na tržnico, saj se mu zdi prav, da podpira lokalno ekonomijo. Prepričan je, da bi z boljšo povezavo do spodnje ravni zaživel tudi zdaj prazni lokali.

Niso (še) v občinski lasti

Zakaj je pravzaprav podjetje Javna razsvetljava leta 2010 po naročilu občine obnovilo samo dva para tekočih stopnic, preostali trije pari pa stojijo že več kot 20 let? Ker stojijo na različnih parcelah in imajo zaradi tega različne lastnike v zemljiški knjigi. »Sanirane tekoče stopnice so na parceli, na kateri je v nasprotju z zemljišči na območju Plave lagune občina Ljubljana Bežigrad vknjižena kot solastnica stavbe, ki na tej parceli stoji,« odgovarjajo na oddelku za ravnanje z nepremičninami.

Pri nedelujočih tekočih stopnicah pri tržnici, Abanki in Mercatorju je zadeva veliko bolj zapletena. Ob stečaju Gradbenega podjetja Grosuplje (GPG), ki je podhod in kompleks Plava laguna gradilo okoli leta 1973, se je izkazalo, da lastniki nekaterih stanovanj in garaž niso vpisani v zemljiško knjigo oziroma se po podatkih geodetske uprave ves kompleks (vključno s Petrolovo stolpnico, stanovanjskim blokom, parkiriščem, stavbo ministrstva za okolje in prostor...), ki leži na petih parcelah, šteje kot ena stavba s 783 deli.

Postopek vpisa etažne lastnine leta 1996 ni bil dokončan in nastala je velika zmešnjava na površju, še večja pa v podprtiličju. Omenjeni trije pari tekočih stopnic nimajo še niti identifikacijske številke za vpis v kataster, so pa, tako kot vsi drugi deli v skupni rabi, v lasti skupnosti lastnikov vseh 783 delov.

Odločiti mora sodnica

Ker stopnice na parcelah v lasti lastnikov v kompleksu Plava laguna niso v občinski lasti, se Mestna občina Ljubljana še ni mogla lotiti njihove obnove. Najprej bi morali lastniki elemente, ki predstavljajo grajeno javno dobro, prenesti na občino, a ker je nemogoče dobiti soglasje od približno 700 pravnih in fizičnih oseb, je nadzorni odbor etažnih lastnikov predlani predlagal vzpostavitev etažne lastnine po nepravdnem postopku. Z zadevo se je začel ukvarjati oddelek za etažno lastnino okrajnega sodišča v Ljubljani, ki je pred enim letom organiziral ogled podhoda in problematičnih delov kompleksa.

»Postopek je v fazi izdelave izvedenskega mnenja,« so nam pojasnili v občinski službi za pravne zadeve. Zdaj čakajo na izvedenca geodetske stroke, ki ga je določilo sodišče, da pripravi elaborat, na podlagi katerega bo potem lahko geodetska uprava stopnicam podelila samostojne identifikacijske številke. Potem bo lahko tudi sodišče odločalo o lastninski pravici občine do posameznih delov, ki naj bi bili javno dobro.

Na občini pravijo, da trajanje sodnega postopka ni odvisno od njih, si pa prizadevajo, da bi stopnice ponovno delovale še letos. Lastništvo na vseh površinah za pešce so pravočasno prijavili in imajo pripravljeno dokumentacijo iz časa gradnje, s katero ga bodo utemeljili.